

OT 10.9.2003

10.09.2003

ad 2.31.2003

OIKEUSMINISTERIÖLLE

AP

VIITE Oikeusministeriön kirje 16.6.2003

ASIA Korkeimman oikeuden lausunto työryhmän mietinnöstä
Tuomareiden palkankorotuksen ja lisäpalkkioiden kohdenta-
minen (Lausuntoja ja selvityksiä 2003:13)

Oikeusministeriö on viitekohdassa mainitussa kir-
jeessä pyytänyt Korkeimmalta oikeudelta lausunnon
edellä mainitussa asiassa.

Korkein oikeus on käsiteltyään asian 3.9.2003 täys-
istunnossaan päättänyt esittää asiassa oheen liite-
tyn lausunnon.

Presidentti

Leif Sevón

Kansliapäällikkö

Soile Poutiainen

Lausunto liitteenä

Annettu täysistunnossa 3.9.2003

Oikeusministeriölle

Viite: Oikeusministeriön kirje 16.6.2003

**Tuomareiden palkankorotuksen ja lisäpalkkioiden
kohdentaminen, Työryhmän mietintö**

Lausuntonaan edellä mainitusta työryhmän mietinnöstä (Lausuntoja ja selvityksiä 2003:13) Korkein oikeus esittää seuraavan.

Työryhmä on asetettu laatimaan hallituksen esityksen muotoon ehdotukset

- 1) siitä, miten tuomioistuimessa samanlaisessa tuomarinteh-
tävässä oleville tuomareille kohdennetaan virkaehtosopimus-
perusteiset korotukset tilanteessa, jossa vain osa saa koro-
tukset esimerkiksi palkkausluokan tarkistuksena, ja
- 2) siitä, miten tuomioistuimen sisällä määrättyjen vastuul-
listen tehtävien, joista suoritetaan virkaehtosopimukseen
perustuvaa lisäpalkkiota - esimerkiksi johtamislisää - hoi-
dosta päätetään.

Ehdotukset koskevat kahta erillistä kysymystä. Kumpikin
liittyy tuomareiden palkkaukseen, heidän taloudellisiin

etuihinsa. Työryhmä toteaa aiheellisesti, että tuomareiden palkkauksen perustuminen kokonaisuudessaan suoraan lakiin turvaisi tuomareiden riippumattomuutta nykyistä virkaehtosopimusmenettelyä paremmin. Nyt esillä olevien kysymysten sääntely lailla merkitsisi osaltaan pientä askelta oikeaan suuntaan. Myös eduskunnan oikeusasiamies on työryhmän mietinnössä mainitussa (s. 7-8) päätöksessään 26.6.2001 katsonut, että nykyisenlaiseen johtamislisästä päättämiseen liittyy tuomioistuinten sisäisen riippumattomuuden näkökulmasta arkaluontoisia elementtejä, ja ehdottanut harkittavaksi, olisiko tuomareiden johtamislisistä vastedes säädettävä lailla. Korkein oikeus puolestaan on, kuten työryhmä mainitsee (s 8), 16.11.2002 kolmeen kanteluun antamissaan päätöksissä todennut, että tuomareiden palkankorotusten kohdentaminen samassa tuomioistuimessa samanlaisissa tuomarinviroissa olevien tuomareiden osalta vaikuttaa välittömästi tuomareiden oikeusasemaan ja laajemminkin tuomareiden urakiertoon, ja katsonut asian vaativan lainsäätäjän toimenpiteitä. Myös tämän vuoksi sääntely laissa on tarpeen.

Mietinnössä esitetään, että tuomareiden nimittämisestä annettua lakia, Korkeimmasta oikeudesta annettua lakia ja Korkeimmasta hallinto-oikeudesta annettua lakia muutettaisiin ottamalla niihin säännöksiä menettelystä ja ratkaisuperusteista työryhmän saamassa toimeksiannossa tarkoitetuissa tilanteissa.

Palkankorotusten kohdentaminen

Työryhmä ehdottaa, että sellaisessa tilanteessa, jossa tuomioistuimen alemman palkkausluokan tuomarin virkoihin kohdennetaan palkankorotus, jonka seurauksena osassa viroista palkkaus kohoaa, noudatettaisiin samanlaista nimitysmenettelyä kuin vakinaista tuomaria yleensäkin nimitettäessä. Myös kelpoisuusvaatimukset olisivat samat.

Ehdotusta voidaan pitää perusteltuna, koska palkankorotuksen kohdentaminen rinnastuu merkitykseltään virkaan nimittämiseen.

Koska kysymys on tilanteesta, jossa korotus kohdentuu johonkin jo täytettynä olevista viroista, on itsestään selvää, että korotuksen saaviin virkoihin voidaan nimittää ainoastaan sellainen tuomari, jolla on kyseiseen alempaan palkkausluokkaan kuuluva virka. Tämän vuoksi työryhmä esittää tuomareiden nimittämisestä annettuun lakiin myös säännöstä, jonka mukaan virat julistettaisiin kyseisessä tuomioistuimessa alemmassa palkkausluokassa työskentelevien tuomareiden haettavaksi (tavoitteet ja keskeiset ehdotukset mietinnön s 11). Tämän ilmaisen voidaan ymmärtää koskevan myös määräaikaisia tuomareita, vaikka heitä ei nykyisin nimitetäkään tuomarinvirkaan vaan määräaikaiseen virkasuhteeseen hoitamaan ao. tuomarinvirkaan kuuluvia tehtäviä. Yksityiskohtaisten perustelujen (s 12) ja ehdotetun lakitekstin (s 14) mukaan tehtävää voisivat kuitenkin hakea vain ne tuomarit, joilla ennestään on virka asianomaisessa tuomioistuimessa. Tämä muotoilu rajaa mahdolliset hakijat vakinaisiin viran-

haltijoihin. Selvyyden vuoksi voisi olla perusteltua rajata hakijat nimenomaisesti niihin, joilla on virka juuri siinä (alemmassa) palkkausluokassa, johon kuuluvan viran palkkausta on korotettu. Näin virkaa eivät tässä tilanteessa voisi hakea mahdollisesti vielä alemmassa palkkausluokassa olevien virkojen haltijat. Siirryttäessä tuomareiden palkkauksissa nykyiseen järjestelmään tavoite oli palkkausluokkien lukumäärän vähentäminen eikä käräjätuomarin virkoja tällä hetkellä olekaan kuin kahdessa palkkausluokassa. Tästä huolimatta olisi perusteltua kirjoittaa säännökset sellaisiksi, että mahdolliset muutokset eivät johtaisi tulkintaongelmiin.

Tarve hakijoiden täsmällisempään rajaamiseen on nykytilanteessakin olemassa korkeimman oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden esittelijöiden kohdalla, koska esittelijän virkoja on kolmessa palkkausluokassa. Jos esimerkiksi yhden tai useamman vanhemman oikeussihteerin viran palkkausluokkaa korotetaan vastaamaan esittelijäneuvoksen palkkausta, on selvää, että nimitetyksi ei voi tulla oikeussihtööri eivätkä oikeussihteerit, vaikka heillä on "ennestään esittelijän virka korkeimmassa oikeudessa", voi siten olla hakijoina-
kaan.

Edellä olevan johdosta esitetään seuraavat muutokset työryhmän mietinnössä esitettyihin lakiehdotuksiin:

L tuomareiden nimittämisestä annetun lain muuttamisesta

20 a §

Viran täyttäminen eräissä tilanteissa

(1 mom. kuten mietinnössä)

Tuomarinvirkaa, joka edellä 1 momentin nojalla on julistettu haettavaksi, voi hakea ja siihen voidaan nimittää vain tuomari, jolla **[poist.: ennestään]** on **kyseisessä** tuomioistuimessa tuomarinvirka **siinä palkkausluokassa, johon kuuluvan viran palkkausta on korotettu.**

Laki korkeimmasta oikeudesta annetun lain muuttamisesta / Laki korkeimmasta hallinto-oikeudesta annetun lain muuttamisesta

9 § / 10 §

Kun palkkausta korotetaan vain osassa samassa palkkausluokassa olevista esittelijän viroista, ne virat, joiden palkkausta on korotettu, on julistettava haettaviksi ja niihin nimitettävä siinä järjestyksessä kuin nimittämisestä korkeimman oikeuden / korkeimman hallinto-oikeuden esittelijän virkaan on säädetty.

Esittelijän virkaa, joka edellä 1 momentin nojalla on julistettu haettavaksi, voi hakea ja siihen voidaan nimittää vain esittelijä, jolla **[poist.: ennestään]** on esittelijän virka korkeimmassa oikeudessa / korkeimmassa hallinto-oikeudessa **siinä palkkausluokassa, johon kuuluvan viran palkkausta on korotettu.**

Johtamislisä

Mietinnössä kerrotaan nykyjärjestelmästä, jossa käräjäoikeuden laamanni (vapaasti) valitsee ne käräjätuomarit, jotka johtavat osastoja ja saavat tästä tehtävästä johtamislisää. Osa valinnoista on tehty määrääjäksi, osa toistaiseksi voimassa oleviksi. Mietintöön ei ole sisälly tietoa siitä, onko tehtäviin määrätty myös sellaisia määräaikaissä virka-

suhteessa käräjätuomarin tehtäviä hoitavia henkilöitä, joilla ei ole vakinaista tuomarinvirkaa kyseisessä käräjäoikeudessa. Todennäköistä on, että näinkin on tapahtunut. Sitäkään ei kerrota, missä määrin tehtävät ovat jääneet niihin valituille tosiasiallisesti pysyvästi vai onko määräyksiä tavalla tai toisella tehtävistä tai tehtävien haltijasta johtuvasta syystä muutettu sellaisissakin tapauksissa, joissa tehtävää hoitanut työskentelee edelleen samassa tuomioistuimessa.

Sinänsä nykyjärjestelmä on yksinkertainen ja nopea ja sitä puoltavat työryhmän mukaan monet syyt (s 9). Joustavana se myös antaa ainakin periaatteessa mahdollisuuden muutoksiin käräjäoikeuden laamannin todetessa sellaiset tarpeellisiksi. Kuten mietinnöstä ilmenee, järjestelmän epämääräisyys toisaalta rajoittaa mahdollisuuksia kontrolloida perusteiden pitävyyttä ja saattaa herättää epäilyksiä ratkaisujen tapahtumisesta epäasiallisin perustein jopa niin, että nimittämättä jääneiden oikeusturvan voidaan epäillä vaarantuvan.

Mietinnössä esitetään nykyjärjestelmän korvaavaksi sääntelyksi kaksi vaihtoehtoista mallia ja pohditaan niihin mahdollisesti liittyviä etuja ja haittoja.

Käräjäoikeuksiin ja hallinto-oikeuksiin voitaisiin perustaa erityiset osastonjohtajana toimivien käräjätuomareiden virat, joihin nimitettäisiin haltijat kuten tuomarin virkoihin yleensäkin. Tällöin nimittäminen kuuluisi luonnollisesti kuuluisi tuomarivalintalautakunnan valmistelun ja perustelun esityksen jälkeen tasavallan presidentille. Tätä vaihtoehtoa työryhmä ei kuitenkaan ole asettanut ensimmäiselle

: sijalle - ilmeisesti siitä syystä, että uusien hakuvirkojen
:
luominen ei oikeusministeriön ennen työryhmän asettamista
käräjäoikeuksille ja järjestöille osoittamassa kyselyssä ole
saavuttanut mainittavaa kannatusta vaan pikemminkin vastus-
tusta (s 8).

Työryhmä ehdottaa, että ne kärjätuomarit ja hallintotuoma-
rit, jotka johtaisivat osastoa tai jaostoa ja joille makset-
taisiin johtamislisää, määrättäisiin kolmen vuoden määrä-
ajaksi kerrallaan. Menettely olisi sama kuin nimitettäessä
määräaikaisia tuomareita vuodeksi tai sitä pitemmäksi
ajaksi. Määräykset antaisi siten korkein oikeus käräjäoikeu-
den laamannin tai korkein hallinto-oikeus hallinto-oikeuden
ylituomarin esityksestä. Työryhmä on siis pitänyt määräai-
kaisuutta puoltavia työryhmän mietinnössä mainittuja seikko-
ja (s 10) vahvempina kuin pysyväismääräyksiä tai hakuvirko-
jen kautta pysyviksi muodostuvia ratkaisuja puoltavia perus-
teita.

Korkein oikeus toteaa, ettei sillä ole huomautettavaa vali-
tun ratkaisumallin osalta ja katsoo, että johtamislisää

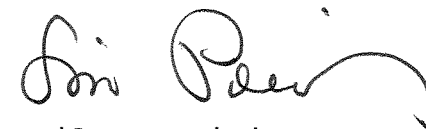
koskevalta osalta voidaan valmistelua jatkaa työryhmän ehdotuksen pohjalta.

Presidentti

Leif Sevón

Kansliapäällikkö

Soile Poutiainen

Korkeimman oikeuden täysistunto 3.9.2003